

Til

Miljøminister Lea Wermelin og
Minister for fødevarer, fiskeri og ligestilling Mogens Jensen
Kopi til folketingets Udvalg for Småøer

Omø 9. sept. 2020

Vedr. Landbrugsdrift på de danske småøer

På de små øer i Danmark er der væsentlige økonomiske meromkostninger forbundet med at drive landbrug. Det er begrundet i den naturlige begrænsning som gives af at drive landbrug på en småø med et begrænset areal og uden fast forbindelse til fastlandet.

Landbrugserhvervet har stor betydning for øernes beskæftigelse, turisme og natur og er med til at opretholde småøerne som bæredygtige helårssamfund.

Sammenslutningen af Danske Småøer vil med dette brev pege på to vigtige områder for fortsat landbrugsdrift på småøerne:

Ø-støtten til landmænd

Ø-støtten til landmænd på de små øer er afgørende for at der fortsat findes landbrug og dermed landmænd på de danske småøer. Sammenslutningen af Danske Småøer mener derfor, at det er af stor vigtighed, at ø-støtten bibeholdes i næste programperiode og i samme støtteniveau.

Sammenslutningen af Danske Småøer mener at ø-støtten **kun bør gives til landmænd, der er bosiddende på de små øer** og som dermed er med til at opretholde småøerne som bæredygtige helårssamfund¹. Såfremt der er færre midler til rådighed peger vi på, at der bør differentieres i støtten, så den gives til de arealer, der reelt er under drift.

Landmænd på vores medlemsøer peger på en række udfordringer og meromkostninger, der begrundes en fortsat ø-støtte. Se bilag 2.

Udfordringerne og meromkostninger drejer sig i hovedtræk om

- Transport, især det ekstra tidsforbrug landmanden selv samt leverandører, dyrlæge, maskinstation, konsulenter m.fl. bruger.
- Problemer med leverandører til 'ikke-brofaste' øer eller større tillæg for levering.
- Begrænsninger i drift og strukturtilpasning.
- Mangel på kvalificeret arbejdskraft.

---

¹ I forrige programperiode var Ø-støtten betinget af at landmanden var bosiddende på øen. Dette bliver igen muligt når ordningen flyttes tilbage til søjle 2.

Bramgæs

En anden problematik, som Sammenslutningen af Danske Småøer vil pege på, er den skade bramgæs forvolder på landmændenes jorde. Vi hører fra landmændene på vores medlemsøerne, hvordan de på trods af reguleringstilladelse reelt står helt uden muligheder for at begrænse den massive ødelæggelse, som de store flokke af bramgæs forvolder på deres afgrøder.

Problematikken er voldsom, og påvirker i meget høj grad også øernes natur og landskab: Ud over at landmanden rammes økonomisk, idet han får et dårligere afkast af jorden, så betyder de store flokke af bramgæs også, at al anden vegetation kommer i knibe og bramgæssene fortrænger de engfugle som vi gerne vil bevare.

De nuværende muligheder for regulering er ikke tilstrækkelige, og problemet truer landbrug og natur på de små øer.

Sammenslutningen af Danske Småøer vil gerne bede om et møde, hvor vi redegør for de to ovenstående emner og drøfter løsningsmuligheder.

Med venlig hilsen

Dorthe Winther

Formand

Sammenslutningen af Danske Småøer

Hov Agre 8

4245 Omø

Bilag 1: Notat fra besøg hos landmand Niels Christian Nielsen, Mandø, 27.8.2020.

Bilag 2: Uddrag af bemærkninger vedr. ø-støtten fra landbrugere på de 27 småøer

---

Bilag 1: Notat fra besøg hos landmand Niels Christian Nielsen, Mandø, 27.8.2020

Udvalget for Småøers besøg hos landmand på Mandø den 27. august 2020

Notat fra samtale med Landmand Niels Chr. Nielsen, Mandø (tlf. 4027 5178)

Fakta

Landmanden har

- 40 ammekøer samt opdræt
- 250 får og lam
- Driver i alt 288 hektar:
  - 51 hk ejer landmanden selv, deraf er 21 hk under §3, og heraf er der omlægnings- og gødskningsret på de 13,5 hk frem til 1.1.2022, hvorefter dette bortfalder.
  - 237 hk forpagtes
    - heraf er de 105 hk forpagtet af Dansk Naturfond. Af dem har 164 hk MVJ aftale (dvs. ingen gødskning og sprøjtning).
    - andre 50 hk forpagtes af Naturstyrelsen også med MVJ-aftale, og der må desuden først lukkes dyr ud 1. juli for at drive jorden fuglevenligt (efter deres yngelsæson).

Udfordringer som landmand på Mandø

- **Gæs**

Gæs er et stort, stort problem. Især bramgæs er i de seneste år blevet en plage og presser landmanden på hans levebrød.

Landmanden estimerer at der er tale om flokke på op til 30.-50.000 gæs.

Han har siden 2005 forøget sit areal fra 174 hk til 288 hk i 2020 for at holde samme afkast. Han har opgivet at have vinterafgrøder. Dansk Naturfonds genopretningsplan for vadefugle er truet af gæssene.

Landmanden søger og får hvert år en reguleringstilladelse (Bramgåsen er fredet på EU-plan. Reguleringen er fastsat på nationalt plan). Han må regulere i efteråret og frem til den 28.februar (til marts, hvis der var vinterafgrøder på, men han har opgivet vinterafgrøder). Han må selv skyde 2 gæs pr. dag; om efteråret er der ikke et max antal og der må bruges lokkefugle, i jan/feb. må han skyde max 50 pr. måned.

Han mener der bør være permanent jagttilladelse på bramgåsen.

Grågæs er et mindre problem, da de ikke ødelægger afgrøder og marker i samme grad.

- **Ø-støtte til landmænd**

Der er pt. i ordningen et loft på 100 hk, der maksimalt kan være støtteberettiget pr. bedrift.

Landmanden mener ikke at der burde være et loft for de landmænd, der er bosat og driver jorden på øerne. Hvis Ø-støtten kunne gives til det fulde areal til de landmænd, der er bosat på øerne, vil være en stor hjælp for den fastboende landmand til at bibeholde landbruget på øen. Det ville også afhjælpe tabet ved bramgæssenes ophold på markerne.

- **§3 jorde**

Ordningen er ændret så man pr. 1.1.2022 ikke længere må gødske og sprøjte på §3 jorde, hvor man tidligere havde tilladelse til dette. Det er en forringelse i landmandens indtjening. (§3 jord kan ikke ændres igen fra at være §3 jord. Jord der ligger i Natura 2000 område, må ikke pløjes/vendes, men skal enten afgræsset eller slå.

Lise Sørense

Bilag 2: Uddrag af bemærkninger vedr. ø-støtten fra landbrugere på de 27 småøer

---

Følgende bemærkninger fra landmænd på de 27 småøer er modtaget i forbindelse med spørgeundersøgelse vedr. ø-støtte foretaget i juni-juli 2020

Transport, fragt og ventetid

- Transport til og fra øen er en væsentligt større omkostning, ikke så meget på grund af prisen på færgebilletten, men på grund af det meget større tidsforbrug. Dette gælder ved køb af foder, salg af korn, reparation af maskiner og hyring af maskinstation.
- Mange leverandører vil ikke levere til "ikke-brofast ø" derfor må man ofte selv arrangere transport af gods/varer med deraf følgende vente- og færgetid.
- Økologiske grovvarefirmaer forlanger kr. 5000/læs oveni standardtaksterne for at afhente korn/levere foderstoffer på øen. Det bliver hurtigt kr. 50.000/år/bedrift.
- Besøg af dyrlæge, håndværkere, planteavlskonsulenter, revisor m.fl. tager altid længere tid og er dermed væsentlig dyrere, fordi vente- og færgetid skal lægges oveni.
- Det er svært at få hjælp af maskinstation, da de skal bruge meget tid til transport. De kommer ikke over til ø-landmændene, før de er færdige på fastlandet.

Drift, strukturtilpasning mm.

- Der er nogle ting, som pga. færgens kapacitet ikke kan lade sig gøre med "større" maskiner og derfor må mindre anvendes, f.eks. til ballepresning. Dette er dyrere, da man betaler pr. balle og dermed for flere baller. Udover dette er ballerne også sværere at afsætte og man afregnes derfor med en dårligere pris.
- Muligheden for struktur tilpasning - udvidelse/sammenlægning af bedrifter og deraf følgende stordriftsfordele - er meget begrænset eller ikke tilstedeværende. Det gør, at bedrifterne på småøerne er i en ulige konkurrence med bedrifterne på land. Der bør derfor opretholdes et tilskud til mindre bedrifter på småøerne hvor ejeren har bopæl på øen.
- Som økolog er det ikke økonomisk muligt at skaffe tilstrækkeligt med husdyrgødning. Med deraf følgende mindre udbytte.
- Afgrødevalg indskrænkes, f.eks. ønsker frøfirmaer ikke avlere på ikke bofaste øer.
- Begrænset mulighed for ekstern hjælp til markdrift.
- Hektarstøtteansøgningen bliver meget dyr pga. konsulenthjælp i forhold til størrelse
- For kvægholdere er der ekstra udgifter til hegning, slagtning mv.
- Mangel på kvalificeret arbejdskraft til f.eks. produktion af grønsager, æbler og bær.